

Универзитет у Нишу Медицински факултет	Студијски програм: ИНТЕГРИСАНЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ МЕДИЦИНЕ			
Назив предмета: Патологија				
Руководилац предмета: Проф. др Маја Јовичић Милентијевић				
Статус предмета:	обавезни			
Семестар : пети, шести	Година студија: трећа			
Број ЕСПБ: 17	Шифра предмета: M-III-16			
Циљ предмета:				
Патологије је да студенти медицине стекну знања о морфолошким променама, односно о структурним оштећењима ћелија, ткива и органа, као и способност да их повежу са узроцима и механизмима њиховог развоја и њиховим последицама, што је битан предуслов за разумевање суштине патолошких процеса а самим тим и хуманих болести				
Циљ опште патологије				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ упознавање са структурно-функционалним променама адаптиране ћелије, реверзибилно и иреверзибилно оштећене ћелије; оштећење и смрт ћелије као најфундаменталнији процес у настанку болести ▪ упознавање и разумевање морфологије процеса запаљења и репарације ткива, хемодинамских поремећаја, поремећаја имуношког система, генетских поремећаја и патолошких процеса изазваних инфективним агенсисма, факторима окoline и нутритивним факторима, њихове хистогенезе и морфогенезе, ради схваташа суштине патолошких процеса и виталних процеса обнављања изумрлих или оштећених ћелија и ткива организма ▪ упознавање и тумачење макроскопске и микроскопске грађе тумора (неоплазми) различите хистогенезе, молекуларне базе тумора и вишестепене карциногенезе и клиничких карактеристика тумора 				
Циљ специјалне патологије				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ стицање знања о макроскопским и микроскопским карактеристикама специфичних патолошких процеса који стоје у основи болести органа и система, почев од конгениталних преко дегенеративних, запаљењских, имуношких до неопластичних процеса, тумачење међусобне повезаности морфологије и функције и клиничко-патолошка корелација ▪ оспособити студенте за самосталну микроскопску анализу патолошких промена у ткивима и органима и макроскопску анализу патолошких процеса, који стоје у основи болести органа и система, од кардиоваскуларног до централног нервног, тумачење и постављање дијагнозе патолошких процеса и клиничко-патолошку корелацију ▪ упознати студенте са принципима дијагностичких метода у патологији и принципима тимског рада у постављању адекватне дијагнозе болести, битног предуслова за ефикасну терапију, ток и превенцију болести. 				
Исход предмета: (знања, вештине, ставови)				
После положеног испита из опште и специјалне патологије, као споне и саставног дела и базичних и клиничких предмета, студенти ће разумети патолошку базу болести, односно схватити суштину патолошких процеса који стоје у основи хуманих болести и бити способни да успешно прате и савладају све клиничке предмете, почев од интерне медицине до специјалне хирургије и онкологије.				
Број часова активне наставе: 240				
Предавања: 120	Практична настава: 120			
Садржај предмета				
<p>Теоријска настава</p> <p>Општа патологија: Адаптације ћелија. Реверзибилно оштећење ћелије. Некроза. Апоптоза. Старење ћелије. Интрацелуларне акумулације. Хијалина промена. Патолошка калцификација. Калкулоза. Акутно запаљење: васкуларни поремећаји, целуларна збивања, хемијски медијатори, морфолошки типови и исход акутног запаљења. Хронично запаљење. Грануломатозно запаљење. Системски ефекти запаљења. Регенерација. Репарација везивним ткивом (фиброза). Заастање рана. Едем. Хиперемија и конгестија. Хеморагије. Хемостаза и тромбоза. Дисеминована интраваскуларна коагулација. Емболија. Инфаркт. Шок. Карактеристике имуношког система. Хиперсензитивне реакције тип I, II, III и IV. Аутоимуне болести. Примарне имунодефицијенције, синдром стечене имунодефицитности (AIDS). Одбацивање трансплантата. Амилоидоза. Тумори</p>				

(неоплазме): Дефиниција и класификација. Биологија туморског раста. Епидемиологија. Молекуларна база тумора и вишестепене карциногенезе. Карциногени агенси. Одбрана домаћина од тумора - туморски имунитет. Клиничке карактеристике тумора. Болести изазване факторима окoline. Нутритивне болести. Инфективне болести. Молекуларна база генетских поремећаја. Болести новорођенчади и деце.

Специјална патологија: Болести кардиоваскуларног система, респираторног система, хемато.poетског и лимфоидног система, главе и врата, чула, гастроинтестинальног тракта, јетре и билијарног тракта, панкреаса (егзокриног и ендокриног), бубрега, уринарног тракта и мушких гениталних система, женског гениталног система, дојке, ендокриног система, коже, костију и зглобова, периферних нерава и скелетних мишића, централног нервног система; тумори меких ткива.

Практична настава

Атрофија. Хипертрофија. Хиперплазија. Метаплазија. Вакуоларна и хидропична дегенерација. Стеатоза. Некроза (коагулациона, казеозна, коликвициона, стеатонекроза, гангрена). Хијалина промена (узроци, механизми и карактеристике интрацелуларних хијалинских депозита и екстрацелуларне хијалинизације). Антракоза и антракосиликоза. Патологија пигмената ендогеног порекла (меланин, хемосидерин, билирубин). Патолошка калцификација. Калкулуси. Терминологија и класификација запаљења. Фибринозно запаљење. Гнојно запаљење. Апсцес. Флегмона. Улцерозно запаљење. Туберкулоза. Процеси репарације ткива. Конгестија органа. Хеморагија у мозгу и другим органима. Тромбоза и тромбоемболизам. Типови тромба: кардијални, артеријски, венски, капиларни (морфологија и значај). Карактеристике тумора различитог хистогенетског порекла. Микроскопске и макроскопске карактеристике бенигних и малигних тумора различитих органа и система (хистопатолошка дијагноза и клинички значај). Морфологија лезија које су условљене депоновањем имуних комплекса и другим имунолошким механизмима. Амилоидоза. Примери хромозомских аберација, моногенских и мултифакторијалних болести и конгениталних аномалија (клинички значај). Патолошки процеси кардиоваскуларног, респираторног, хемато.poетског и лимфоидног система, усне дупље и пљувачних жлезда, гастроинтестинальног тракта, хепатобилијарног система и егзокриног панкреаса, уринарног и гениталног система, дојке, ендокриног система, коже, скелетног система, централног нервног система и тумори меких ткива (анализа, презентација, тумачење, клиничко-патолошка корелација и значај).

Активна настава:

1. Предавања		Број часова:
	Општа патологија - Специјална (системска) патологија	
1.	Адаптације ћелија, оштећење и смрт ћелије Увод у патологију: Дефиниција и предмет изучавања патологије. Подела патологије. Методе у патологији. Задаци и значај патологије. Адаптације ћелија: Атрофија. Хипертрофија. Хиперплазија. Метаплазија. Оштећење и смрт ћелије: Узроци и механизми оштећења ћелије. Реверзибилно и иреверзибилно оштећење ћелије. Исхемијско и хипоксично оштећење. Улога слободних радикала у оштећењу ћелије. Морфологија реверзибилних ћелијских оштећења и некрозе. Апоптоза. Субцелуларни одговори на оштећење ћелије. Старење ћелије.	4
2.	Интрацелуларне акумулације, хијалина промена, патолошка калцификација, калкулоза. Интрацелуларне акумулације: липиди (триглицериди, холестерол и естри холестерола), протеини, гликоген, пигменти (поремећаји пигментације). Хијалина промена. Патолошка калцификација: дистрофијска, метастатска. Калкулоза (уринарни и билијарни калкулуси).	4
3.	Запаљење. Дефиниција, опште карактеристике запаљења. Акутно запаљење: васкуларни поремећаји, целуларна збивања. Хемијски медијатори запаљења. Исход акутног запаљења. Морфолошки типови запаљења. Хронично запаљење: дефиниција, узроци и механизми, морфолошке карактеристике. Грануломатозно запаљење: туберкулоза, сифилис, болест мачије огработине и други примери. Системски ефекти запаљења.	6
4.	Репарација ткива. Ђелијска пролиферација (ђелијски циклус и типови ћелија према митотском индексу). Фактори раста. Екстрацелуларни матрикс и интеракција ћелија-матрикс. Регенерација. Репарација везивним ткивом (фиброза, фиброплазија). Зарастање рана.	3
5.	Хемодинамски поремећаји, тромбоза, шок Едем. Хиперемија и конгестија. Хеморагије. Хемостаза и тромбоза.	6

	Дисеминована интраваскуларна коагулација (ДИК). Емболија: плућни и системски тромбоемболизам, масна емболија, ваздушна емболија, емболија амионском течношћу. Инфаркт. Шок.	
6.	Поремећаји имунолошког система, одбацивање трансплантата, амилоидоза Карактеристике имунолошког система (ћелијске компоненте и функција, цитокини). Структура и функција главног хистокомпабилног комплекса антигена. ХЛА и болест. Механизми имунолошки посредованог оштећења ткива: хиперсензитивне реакције тип I, II, III и IV. Одбацивање трансплантата. Аутоимуне болести: Имунолошка толеранција. Механизми настанка аутоимуних болести. Системски лупус еритематодес. Сјогренов синдром. Системска склероза. Инфламаторне миопатије. Мешовита болест везивног ткива. Синдроми имунолошког дефицита: Примарне имунодефицијенције. Синдром стечене имунодефицитности (AIDS). Амилоидоза.	6
7.	Тумори (неоплазме). Дефиниција и класификација. Карактеристике бенигних и малигних тумора. Биологија туморског раста. Епидемиологија. Молекуларна база тумора и вишестепене карциногенезе. Карциногени агенси и њихове целуларне интеракције. Премалигне лезије и рани карциноми. Одбрана домаћина од тумора - туморски имунитет. Туморски антигени и туморски маркери. Градирање и одређивање стадијума тумора. Клиничке карактеристике тумора. Лабораторијска дијагностика тумора.	7
8.	Болести изазване факторима околине, нутритивне и инфективне болести Болести изазване факторима околине: Загађење животне средине. Пушење. Пнеумокониозе. Оштећења физичким агенсима (механичка, термичка, радијациона). Оштећења хемијским агенсима. Нутритивне болести. Инфективне болести: Врсте инфективних агенаса, механизми настанка оштећења изазваних инфективним агенсима (вируси, бактерије) и запаљењски одговор на инфекцију. Вирусне и бактеријске инфекције. Гљивичне и паразитарне болести.	4
9.	Генетски поремећаји, болести новорођенчади и деце Генетски поремећаји: Молекуларна база генетских поремећаја. Моногенске болести (аутозомно доминантне, аутозомно рецесивне, болести везане за X хромозом). Моногенски поремећаји са некласичним типом наслеђа. Болести мултифакторијалног наслеђа. Кариотип. Цитогенетски поремећаји (нумеричке и структурне хромозомске аберације). Дијагностика генетских болести. Болести новорођенчади и деце: Конгениталне аномалије. Порођајна траума. Перинаталне инфекције. Неонатални респираторни дистрес синдром. Фетална еритробластоза. Тумори и туморолике лезије.	4
10.	Крвни судови. Ћелије зида крвних судова и њихов одговор на оштећење. Артериосклероза. Атеросклероза. Хипертензија и хипертензивна васкуларна болест. Анеуризме. Васкулитиси. Раунаудов феномен. Болести вена и лимфних судова. Тумори.	4
11.	Срце. Срчана инсуфицијенција. Конгениталне срчане болести. Исхемијска болест срца: Ангина пекторис. Инфаркт миокарда. Хронична исхемијска болест срца. Изненадна срчана смрт. Хипертензивна срчана болест (системска и плућна). Валвуларне болести срца. Миокардитис. Кардиомиопатије. Болести перикарда. Тумори срца.	5
12.	Плућа. Конгениталне аномалије. Ателектаза. Болести васкуларног порекла. Адултни респираторни дистрес синдром (ARD). Опструктивне болести плућа: Емфизем. Хронични бронхитис. Бронхијална астма. Бронхиектазије. Плућне инфекције. Дифузне интерстицијалне (инфилтративне, рестриктивне) болести плућа. Тумори плућа. Болести плеуре.	6
13.	Хематојетски и лимфоидни систем. Ћелије црвене лозе и поремећаји коагулације: Анемије. Полицитемија. Хеморагијске дијатезе. Ћелије беле лозе и лимфни чворови: Леукопенија. Реактивне и инфламаторне промене. Лимфоми: Нон-Ходгкин лимфоми. Ходгкинов лимфом. Леукемије и мијелопролиферативне болести. Лангерхансова хистиоцитоза. Патологија слезине и тимуса.	6
14.	Глава и врат. Усна дупља: Конгениталне аномалије. Инфламације. Реактивне лезије. Оралне манифестације системских болести. Тумори и преканцерозне лезије. Пљувачне жлезде: Инфламације. Опструктивне	3

	лезије. Тумори. Нос и параназални синуси: Инфламације. Некротизујуће лезије носа. Тумори. Назофаринкс: Инфламације. Тумори. Ларинкс: Инфламације. Реактивни нодули (полипи гласних жица). Тумори. Врат: Цисте. Тумори. Уво: Инфламације. Тумори. Око: Инфламације. Трауме. Тумори.	
15.	Гастроинтестинални тракт Једњак: Конгениталне аномалије. Лезије удржане са моторном дисфункцијом. Езофагитис. Варикси. Тумори. Желудац: Конгениталне аномалије. Гастритис. Пептички улкус и акутне гастроичне улцерације. Тумори. Танко и дебело црево: Конгениталне аномалије. Ентероколитис. Малапсорциони синдроми. Црохнова болест. Улцерозни колитис. Вакуларни поремећаји. Дивертикулоза колона. Интестинална опструкција. Тумори. Апендикс: Акутни апендицитис. Тумори. Болести перитонеума.	7
16.	Јетра и билијарни тракт. Оштећења јетре. Хепатична инсуфицијенција. Жутица и холестаза. Вирусни хепатитис. Аутоимуни хепатитис. Апсцеси јетре. Алкохолна болест јетре. Метаболичке болести. Болести јетре код деце. Поремећаји циркулације и вакуларне болести јетре. Цироза јетре. Тумори. Билијарни тракт: Холециститис. Холелитијаза. Болести екстраваскуларних билијарних дуктуса. Тумори.	5
17.	Панкреас. Езокрини панкреас: Панкреатитис (акутни и хронични). Тумори. Ендокрини панкреас: Диабетес меллитус. Тумори панкреасних инсула.	2
18.	Бубрези. Конгениталне аномалије. Цистичне болести бубрега. Болести гломерула: Примарни гломерулонефритиси (пролиферативни и непролиферативни). Хередитарни нефритиси. Хронични гломерулонефритис. Гломеруларне лезије код системских болести. Болести тубула и интерстицијума. Болести крвних судова бубrega. Уролитијаза. Тумори.	5
19.	Доњи уринарни тракт и мушки генитални систем. Уринарни тракт Уретери: Опструктивне лезије. Инфламације. Мокраћна бешика: Инфламације. Уретра: Инфламације. Тумори уринарног тракта. Мушки генитални систем Пенис: Конгениталне аномалије. Инфламације. Тумори. Тестис и епидидимис: Конгениталне аномалије. Инфламације. Вакуларни поремећаји. Тумори. Простата: Инфламације. Бенигна нодуларна хиперплазија. Тумори.	3
20.	Женски генитални систем . Вулва: Инфламације. Цисте. Тумори. Вагина: Конгениталне аномалије. Тумори. Џервикс: Инфламације. Полипи. Тумори. Корпус утери: Функционални поремећаји ендометријума. Инфламације. Ендометриоза и аденоамиоза. Едометријални полипи. Хиперплазија ендометријума. Тумори. Оваријуми и тубе утерине: Инфламације. Цисте. Тумори. Болести гестације и плаценте: Поремећаји ране и касне трудноће. Гестациона трофобластна болест.	5
21.	Дојка. Инфламације. Фиброцистичне промене. Пролиферативне болести дојке. Тумори. Патологија мушке дојке.	3
22.	Ендокрини систем. Хипофиза: Аденоми и хиперпитуитаризам. Хипопитуитаризам. Синдром задњег режња хипофизе. Штитна жлезда: Хипертреоидизам. Хипотреоидизам. Тиреоидитис. Гравесова болест. Струме. Тумори. Паратиреоидне жлезде: Хиперпаратиреоидизам (примарни и секундарни). Хипопаратиреоидизам. Надбubreжне жлезде: Адренокортикална хиперфункција (хиперадренализам). Адренокортикална инсуфицијенција. Тумори коре и медуле надбubreга. Мултипла ендокрина неоплазија (МЕН).	4
23.	Кожа. Кожа као протективни орган. Поремећаји пигментације, невуси и малигни меланом. Бенигни епителни тумори. Премалигни и малигни тумори епидерма. Тумори дерма. Инфламаторне дерматозе. Булоzne болести. Инфекције.	4
24.	Кости, зглобови и тумори меких ткива Кости: Развојне аномалије. Остеопороза. Пагетова болест. Болести удржане са поремећајем минералне хомеостазе. Фрактуре. Остеонекроза. Остеомијелитис. Тумори и туморолике лезије. Зглобови: Остеоартритис. Реуматоидни артритис. Јувенилни реуматоидни артритис. Серонегативне спондилоартропатије. Инфективни артритис. Метаболичке болести (гихт). Тумори и туморолике лезије. Тумори меких ткива и туморолике лезије.	5

25.	Периферни нерви и скелетни мишићи Опште реакције моторне јединице. Периферни нерви: Инфламаторне неуропатије. Метаболичке и токсичне неуропатије. Хередитарне неуропатије. Траума. Скелетни мишићи: Неурогене мишићне болести. Болести неуромишићне спојнице. Примарне мишићне болести-миопатије.	2
26.	Централни нервни систем Едем мозга, повишен интракранијални притисак, хернијација и хидроцефалус. Конгениталне аномалије. Траума мозга и кичмене мождине. Цереброваскуларне болести. Инфекције. Прионске болести. Демијелинизирајуће болести. Дегенеративне болести. Метаболичке болести. Тумори.	7
Укупно часова:		120

2. Вежбе		Број часова:
1.	Општа патологија 1. Патохистолошке вежбе 2. Макроскопске вежбе 3. Семинари 4. Обдукционе вежбе Изводе се (када има обдукције) у термину вежби из патохистологије, односно макроскопа. Састоје се из упознавања са историјом болести, приказа органа и система захваћених болешћу са карактеристичним макроскопским променама уз теоретско објашњење, патолошко-анатомске дијагнозе и клиничко-патолошке епикризе. Визуелни аспект патологије кроз самосталну анализу и демонстрацију микроскопских и макроскопских карактеристика базичних патолошких процеса пружа увид студентима у њихов клинички значај (учавање међусобне повезаности структурних промена и функционалних поремећаја). Специјална (системска) патологија Анализа и демонстрација микро - и макроморфологије специфичних патолошких процеса који стоје у основи болести органа и система, тумачење механизма њиховог развоја и клиничко-патолошка корелација, пружају могућност самосталног постављања дијагнозе.	
2.	Адаптације ћелија: атрофија, хипертрофија, хиперплазија, метаплазија (морфологија, механизми и функционални аспекти).	4
3.	Реверзибилна оштећења ћелије: вакуоларна и хидропична дегенерација, стеатоза. Липоматоза. Хијалина промена (узроци, механизми и карактеристике интрацелуларних хијалинских депозита и екстрацелуларне хијалинизације).	4
4.	Некроза: коагулациона, казеозна, коликвациона, стеатонекроза, гангрена. Апоптоза (дефиниција, морфолошке карактеристике и механизми).	4
5.	Пнеумокониозе: дефиниција, патогенеза и примери (антракоза, силикоантракоза). Патологија пигмената ендогеног порекла (меланин, хемосидерин, билирубин). Патолошка калцификација. Калкулуси: билијарни, уринарни (услови и механизми формирања, састав, морфологија и значај).	5
6.	Терминологија и класификација запаљења. Морфолошки типови запаљења према врсти ексудата и локализацији: фибринозно, пурулентно (апсцес, флегмона) улцерозно. Грануломатозно запаљење. Процеси репарације ткива.	5
7.	Конгестија органа. Хеморагија у мозгу и другим органима. Тромбоза и тромбоемболизам. Типови тромба: кардијални, артеријски, венски, капиларни.	5
8.	Карактеристике лезија које су условљене депоновањем имуних комплекса »фибриноидна некроза« и другим имунолошким посредованим механизмима; примери (vaskulitis, Hashimoto tireoiditis). Имунални гранулом (туберкулозни гранулом) и гранулом типа страног тела (компаративна микроморфолошка анализа). Амилоидоза-системска, локализована (дефиниција, амилоидогенеза, морфологија и значај).	4
9.	Опште карактеристике бенигних и малигних тумора различитог хистогенетског порекла. Микроскопске и макроскопске карактеристике бенигних и малигних тумора коже и других органа и система (хистопатолошка дијагноза и клинички значај).	10

10.	Нормални кариотип. Примери хромозомских аберација, моногенских и мултифакторијалних болести и конгениталних аномалија (клинички значај). Неонатални респираторни дистрес синдром. Конгениталне и перинаталне инфекције.	4
11.	Патолошки процеси кардиоваскуларног система.	5
12.	Патолошки процеси респираторног система.	5
13.	Патолошки процеси хематопоетског и лимфоидног система.	3
14.	Патолошки процеси дигестивног система.	6
15.	Патолошки процеси хепатобилијарног система и егзокриног панкреаса.	5
16.	Патолошки процеси уринарног и мушки гениталног система.	5
17.	Патолошки процеси женског гениталног система и дојке. Поремећаји ране трудноће и гестационе трофобластне болести.	6
18.	Патолошки процеси ендокриног система.	2
19.	Патолошки процеси коже и скелетног система. Тумори меких ткива.	3
20.	Патолошки процеси централног нервног система.	5
Укупно часова:		90

3. Семинари

1.	Адаптације, реверзибилна и иреверзибилна оштећења ћелија, интрацелуларне акумулације	3
2.	Запаљење и репарација ткива	3
3.	Хемодинамски поремећаји, тромбоза, шок	3
4.	Тумори (неоплазме)	3
5.	Поремећаји имунолошког система. Болести изазване факторима околине. Генетска база болести	3
6.	Болести кардиоваскуларног и респираторног система	3
7.	Болести дигестивног и хепатобилијарног система	3
8.	Болести уринарног и гениталног система	3
9.	Болести хематопоетског, лимфоидног и ендокриног система и дојке	3
10.	Болести централног нервног и скелетног система, тумори коже и меких ткива	3
Укупно часова:		30

Препоручена литература:

- Кутлешић Ч (ур.). Патологија, Ниш 2010.
- Катић В, Кутлешић Ч, Стојановић Д. Општа патологија, Просвета Ниш 1997.
- Атанацковић М, Баџетић Д, Баста-Јовановић Г и сар. Патологија, Медицински факултет Универзитета у Београду, Либрeri Медицирорум, Београд, 2003.
- Михаиловић Д. Практикум патохистолошких вежби. Мед. факултет Ниш, 1993.
- Михаиловић Д, Стојановић Д. Основи педијатријске патологије. Медицински факултет Универзитета у Нишу, Просвета, Ниш, прво издање, 2003.
- Јанковић Величковић Љ, Живковић В, Ђорђевић Б, Милентијевић М. Макроскопски прикази патољошких процеса. Мед. факултет Свењ Ниш, 2005.
- Kumar V, Abbas AK, Fausto N. Robbins and Cotran Pathologic Basis of Disease, Elsevier Saunders, Philadelphia, 7th ed, 2004.

Методе извођења наставе:

- Интерактивна теоријска и практична настава
- Консултације
- Семинарски радови

Предмети које је студент обавезан да положи као услов за излазак на завршни испит:

Физиологија

Оцена знања: (максимални број поена 100)

Предиспитне обавезе*

- Активност у току наставе:предавања: 0-10 поена
- вежбе: 0-10 поена
- Семинарски радови: 0-10 поена
- Тест: 0-10 поена
- Практични испит: 0-10 поена

Завршни испит*
▪ Усмени испит:

 0-50 поена |